

Teosofien i forhold til religionerne

af Annie Besant

Alle religioner er veje ad hvilke menneskene har søgt at finde Gud.

Hvad er religion?

Religion er menneskeåndens evige søgen efter det guddommelige; den er menneskets søgen efter Gud. Verdens religioner viser kun forskellige måder at søge på.

Se hvor som helst i historien; man kan gå til hvilken civilisation eller hvilket sprog man vil, man kan rejse til det fjerneste vesten eller det fjerneste østen og standse på hvilket sted man vil, på hvilken tid man vil, overalt finder man denne menneskets uslukkkelige tørst efter Gud.

Der er et råb, som uden ophør lyder fra menneskehedens læber. Den hebræiske sanger havde ret: "Som Hjorden tørster efter Vandbækken, så tørster min Sjæl efter Dig, o Gud!"

Giordano Bruno brugte et andet billede, han sammenlignede denne menneskets søgen efter Gud med vandets stadige forsøg på at komme i ligevægt. Som vandet altid søger at nå et plan igen, som det er rykket bort fra, således prøver menneskeånden altid at hæve sig til det guddommelige, for der er dens udspring.

Men vil man vide dette – ikke blot håbe, ikke blot længes, ikke blot tro, men vide – med en overbevisningens sikkerhed, som aldrig kan rokkes, da må man ikke søge den guddommelige ånd udenfor, men inde i sig selv.

Gå ikke til videnskabsmanden; han kan blot fortælle, at der er en lovbundethed i naturen, som aldrig ændres. Gå ikke til teologen; han kommer kun med ord, og det er vished, vi trænger til. Gå ikke til kunstneren, for vel kan han føre os lidt nærmere, men han kan kun sige, at Gud er skønhed, og det er ikke alt. Gå ikke til filosofen; han kommer blot med abstraktioner. Nej, gå ind og ikke ud; gå uden frygt ind i dit eget væsens dyb. Søg mysteriet i dit hjertes indre – det mysterium, som i sandhed er værd at finde – der og kun der vil du finde Gud. Men har du først fundet ham der, så vil du mærke, at alle ting i hele verden synger Hans navn og til Hans ære.

Find først Gud i dit eget selv, og du vil se Ham overalt.

Dette er den store grundsandhed – sandhedernes sandhed. Dette er den guddommelige visdom, som vi kalder Teosofi. Det er denne ældste og dybeste grund i al virkelighed, som atter må forkyndes for den moderne verden.

Teosofien lærer os to grundsandheder. Den første er Guds immanens: Gud er overalt og i alle ting. Denne sandhed kan man finde i alle gamle skrifter; men i vore dage har den vestlige del af verden glemt den. Der er mange som synes, det er noget nyt, sælsomt og fremmed, når det siges igen; dog hører man det nu selv fra kristne prædikestole.

I hvert eneste af de store hellige skrifter finder vi dette; tag f. Eks. Bhagavad Gita:

“Ej heller er der noget, hverken bevægeligt eller ubevægeligt, som kan være til uden Mig.” (X. 39).

Og et andet sted:

“Efter at have gennemtrængt hele dette univers med en del af Mig selv, forbliver Jeg dog.” (X. 42).

Lad os forlade de gamle hellige skrifter og vende os mod de moderne menneskers håb og mål; det er de samme tanker, som får udtryk der. Vi finder det hos Tennyson; han beder med dyb alvor sin egen ånd i sit indre tale med den guddommelige ånd, for “Ånd kan møde ånd”, og han vidner:

“Han er nærmere end åndedrættet, nærmere end hænder og fødder”.

Intetsteds er der noget andet end Gud. Gud og intet andet er det, som findes i formernes mangfoldighed. Al tanke, al bevidsthed er Hans, for Han er den Ene, den Eneste, det evige liv. Han er i os, og deri ligger et løfte om, hvad vi kan blive, et løfte om, at vort liv er udødeligt.

Udødeligt liv? Ja, for hvad vil udødelighed sige? Det er ikke blot tid uden ende, årtusind efter årtusind, tid efter tid. Et menneske er mere end udødeligt, for det, som begynder i tid, må ende i tid. Mennesket er evigt. I dette ligger sikkerheden for, at vi skal gå fremad i al uendelighed. Mennesket er evigt, som Gud selv er evig.

“Han er ej født, ej heller dør Han. Han har været og ophører aldrig at være.

Ufødt, uendelig, tidløs og evig dør Han ej, når legemet dræbes”. (Bhagavad Gita II. 20).

At dø vil kun sige at aflægge en dragt, og når man trænger til det, får man en ny. Så længe Gud lever, kan mennesket ikke dø.

Den anden grundsandhed hører sammen med den første; de to kan aldrig skilles ad. Det er, at alt som lever, alt som er til, danner en enhed. Er der kun et Liv, en Bevidsthed, og findes Gud i alt, som er, så er også alle ting uløseligt knyttet sammen.

Den uundgåelige følge af Guds immanens er samvittigheden; den er det store broderskab; er Gud i alle ting, da er Han allestedsnærværende, og uret mod én er uret mod alle. Hvor der er liv og form, der er Gud. Intet kan lukkes ude fra den store samhørighed, og denne enhed, dette fælles liv er grundlaget for moralen. Som Guds immanens er religionens grundvold og forklarer, at mennesket søger efter Gud, således er grundsætningen om alle tings samhørighed; om livets og bevidsthedens enhed, grundlaget for al moral. Man kan ikke skade en broder uden at skade sig selv, ligesom man ikke kan tage gift i munden, uden at den spreder sig gennem blod og væv, til den gennemtrænger legemet og forgifter hele organismen. Hvis da én tænker en ond tanke eller gør en ond gerning, forgifter han hele broderskabet.

Disse to sandheder er religionens og moralens sikre grundvold; Teosofien har draget dem frem igen.

Som før sagt viser de mangfoldige religioner, hvorledes mennesket søger efter Gud på mange måder. Det er nødvendigt, at de er forskellige. For én måde passer for den ene, én for den anden. Vi har mange slags sind, vi tænker ikke ens, og derfor har vi forskellige fornødenheder. Desuden står vi ikke alle på samme udviklingstrin; nogle er voksne. Nogle er børn, ingen er lige. Sandheden er den samme overalt, men den er udtrykt på mange hundrede forskellige måder, og endda har ingen fremstillet den fuldkommen i sin helhed. De, som kender de to grundsandheder, bør have agtelse for alle de forskellige former og lade hvert menneske gå ad den vej, der passer bedst for ham. Vi har ikke engang råd til at miste nogen af alle verdens religioner, hvad enten de er levende eller døde, for hver religion har sin egen ejendommelige fuldkommenhed, og det fuldkomne menneske må være fuldkommet i alle retninger. Mangfoldigheden er ikke noget at sørge over, man skulle hellere glædes over, at sandheden er så rig og stor, at man kan se den og fremstille den fra så mange forskellige synspunkter, og at den alligevel altid er skøn. Hver religion har sit bud til menneskeslægten; hver af dem har noget at give.

Det er da som fredsstifter, at Teosofien kommer til verden. Hvorfor skal vi trættes? Gud er midtpunktet. og fra hvert eneste punkt i omkredsen kan man rette sine skridt mod Ham.

Således er det med religionerne; de er allesammen veje, der fører til Gud; En af de ældste religioner har sagt:

“Menneskene kommer til mig ad mange Veje, og ad hvilken Vej, et menneske end nærmer sig mig, på den Vej byder Jeg ham Velkommen, thi alle Veje er mine.”

Og den yngste af alle religioner har sagt:

“Vi gør ingen Forskel mellem Profeter”

Og et andet sted:

“Vejene til Gud er så mangfoldige som menneskenes børns åndedrag”

Ikke alle mennesker er ens. Det, som stiller den enes sult, er ikke engang en forfriskning for den anden. Lad da enhver tage livets brød under det navn og i den form, han synes bedst om. Der er mange slags kar, som bæres ned til floden, men det er det samme vand som fylder dem alle, skønt det tager form efter karret, det kommer i. Lad hver få åndens vand af det hellige kar, han selv vælger. Den ene drikker af en græsk krukke, fin og yndefuld; den anden af en ægyptisk med strengere linjer; én bruger en kejsers drevne guldpokal, en anden tiggerens hule hånd; hvad gør det, når kun den tørre strube bliver læsket ved den friske strøm? Hvorfor trættes om karrets form og stof, når livets vand er det samme i dem alle?

Dette er da Teosofiens stilling i religionernes verden. Den fremholder, at alle religioner er gode, hver på sin måde; vi kan lære af dem alle og bruge forskellen imellem dem til at gøre vore egne begreber rigere.